

Prof. Dr. İsmail Bircan

Atılım Üniversitesi

Rektör Yardımcısı

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİMİNİN 2023 VİZYONU

Bir neslin ilkokuldan üniversitenin sonuna kadar eğitim süresi olan 17 yıl sonra, Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılını kutlayacağız. Türkiye bu süre sona ermeden, AB üyesi olduğunda kişi başına yaklaşık 20.000 \$ milli geliri ile, dünyanın ilk 15 ekonomisi içinde yer alan bir ülke olmayı hedeflemektedir. Vizyon 2023 strateji belgesinde ise bilim, teknoloji ve yenilikte “atılım modeli” benimsenmiştir. Buna göre;

- Sürekli yeni bilgi ve teknoloji üretmek,
- Küresel rekabet gücü ve sürdürülebilir kalkınmanın temeli olan, nitelikli işgücüne dayalı yüksek katma değer yaratarak küresel sistem ile etkileşim içinde olmak ve
- Bilgi temelli toplum için insan kaynağını geliştirmek amaçlanmıştır.

Böylece; sanayi üretiminde rekabet üstünlüğünün sağlanması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, sürdürülebilir kalmanın gerçekleştirilmesi ve teknolojik alt yapının güçlendirilmesi öngörülmüştür. Türkiye'nin Dünya Bankası rekabet gücü endeksinde dünyanın ilk 25 ülkesi arasına girmesi, Birleşmiş Milletler insani kalkınma endeksinde ise yine yaklaşık bir kat yükselerek ilk 25 ülke arasına girmesi hedeflenmiştir. İlgili tarafların katılımı ile tartışılarak ortaya konan bu hedefler, 2023 vizyonu içinde gerçekleştirilebilecek öngörüler içermektedir.

Türkiye'nin 2023 vizyonu stratejik hedeflerinin tutturulması, büyük ölçüde Üniversitelerimizin bu hedefleri gerçekleştirilecek insan kaynağını yetiştirmelerine bağlıdır. Nitekim 8. ve 9. Kalkınma Planlarında, eğitime sektörüne klasik işlevinin yanı sıra “rekabet üstünlüğü” olan bireyler yetiştirmesi görevi de verilmiştir.

İnsan Kaynakları Geliştirilmesi

Şemada görüldüğü gibi, Türkiye'nin bölgesinde güç sahibi olması bilim, teknoloji ve yenilik politikalarının etkin uygulanması ile olanaklıdır. Teknoloji politikaları arasında ise; 2023 stratejisinde, DNA teknolojisinden, kök hücre teknolojisine, terapötik üretim teknolojisinden, akıllı işlevsel malzemelere, apto-elektronik malzemelerden, zengin bor rezervlerimizin kullanımı ile geleneksel malzemeler yanında, yeni teknoloji yoğun malzemelere, mekatronikten savunma sanayiinin yeni alanlarına kadar çok sayıda yeni ürünlerin ortaya konması, bulunmaktadır. Türkiye artık her alanda üretim yapabilen bir güce sahiptir. Dünyanın 135 ülkesi ile ticari ilişki içindedir. Mal alıp satmaktadır. Bir beyaz eşya firmamız gelecek 5 yıl içinde alanında dünyada tercih edilen ilk 10 markası olmayı hedeflemektedir. Denizli ilimiz tek başına AB havlu tüketiminin yüzde 8 ini üretmektedir. Kayserili bir blue jean firmamız alanında dünya piyasasının yüzde 17 sini ele geçirmiştir. Sonuç olarak, Türkiye hem sanayi hem hizmet sektörleri ile rekabet edebilirliğini artırmaktadır. Tarım sektöründe ise modernleşme, yeni ürün çeşitleri ve tarıma dayalı sanayiler hızla gelişmektedir.

Yukarıda özetlediğimiz tüm gelişmelerin sürekliliğinin sağlanmasında, bilim, teknoloji ve yenilik politikalarının hızlı ve etkin uygulamasında, Üniversitelerimize yeni görevler düşmektedir.

AB ülkelerinde yükseköğretiminde dönüşüm Bologna süreci ile başlatılmıştır. Yükseköğretim sistemi, kurumları ve kültürü sorgulanarak, ABD karşısında teknoloji ve yenilik konusunda geri kalmış olan AB bölgesinin; dünyanın en güçlü bilgiye dayalı ekonomisi olması hedeflenmiştir. O nedenle üniversiteler, bu sürecin en önemli

aktörleri olarak görülmüş ve Lizbon, Sorbon, Prag, Bergen toplantıları ile 2007 de Londra’da yapılacak toplantılar, ciddi rekabet gücüne sahip Avrupa Pazarı oluşturulmasını öngörmektedir. Bu bağlamda, teknoloji, yenilik, AR-GE ve yükseköğretim politikaları ile AB ülkeleri arasında yükseköğretim sistemlerinin uyumlaştırılması amaçlanmıştır. Elbette ki yükseköğretim sistemleri arasında farklar olacaktır. Bu kaçınılmazdır. AB ülkelerinde Anglo-Sakson modeli, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere üç basamaklı bir yükseköğretime (bizde şuanda uygulanan) geçilmesi uygulaması başlatılmıştır. Ancak sosyal boyut ihmal edilmeden, tüm bu gelişmeler üniversiteleri, öğrencileri, öğretim elemanlarını ve mezunları nasıl etkileyecektir? Bu konular Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) içinde tartışılmaya açılmıştır. Ayrıca Türkiye’nin de katıldığı Erasmus Programı ve eğitimle ilgili diğer programlar AYA çerçevesinde bu amaçla yürürlüğe konulmuştur.

Diğer yandan, üniversiteler sosyal ve ekonomik kalkınmayı destekleyen kurumlardır. Ayrıca, yükseköğretimin bir kamu hizmeti niteliği ile erişilebilir olması, öğrencilerin yönetimde hak sahibi olmaları, kalite güvence sistemi, performans odaklı bir üniversite anlayışı, şeffaf ve hesap verebilir olmaları gereklidir. Tüm bu süreç ve ilkelerin de içinde yer aldığı bilimsel toplantı 2-3 Kasım 2006 tarihinde Atılım Üniversitesinde yapılmıştır. Bu başlık altında, üniversitelerimizin kazanımları, sorunları, çözüm önerileri ve ileriye yönelik beklentiler, devlet ve vakıf üniversitelerinden 13 rektör, 3 YÖK üyesi, 16 akademisyen, 2 STK üyesi akademisyen ve 2 milletvekilinin katılımı ile 6 oturum halinde tartışılmıştır. Konferansın video kayıtlarına Üniversitemizin WEB sayfasında yer verilmiştir.

Sonuç olarak, günümüz dünyasında çok hızlı teknolojik ve ekonomik gelişmeler yaşanmaktadır. İş bölümü ve üretim kıtalar arasında yer değiştirmekte, Çin, Hindistan ve Doğu Asya üretimde öne çıkmaktadır. Türkiye’nin artık mevcut kazanımlarını, birikimlerini ve potansiyelini kullanarak bölgesinde daha fazla ve etkin söz sahibi olması kaçınılmazdır. Bu ise bilim, teknoloji ve yenilik politika ve uygulamalarında sıçrama yapması ile olanaklıdır. Bunu gerçekleştirmede, olmazsa olmaz kurumlar üniversitelerdir. Üniversitelerimize daha fazla kaynak ayrılması, onların ise şeffaf ve hesap verebilir kurumlar olarak, bilim üretme ve AR-GE’ye dayalı biçimde yeniden yapılanmaları kaçınılmazdır. Üniversitelerimizin sorunlarının çözümü ise, tartışarak, ortak aklı üreterek gerçekleştirilmelidir. Özgün Türk yükseköğretim sisteminin ortaya konması, mevcut yetersizliklerinin giderilmesi, potansiyelinin ve kazanımlarının herkes tarafından görülmesi, ayrıca, üniversite özerkliğinin ileriye götürülmesi ve yaşama geçirilmesiyle olanaklıdır. Burada ise görev siyasi erk dahil ilgili tüm paydaşlara düşmektedir.